

**ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΣΠΡΟΠΑΡΗ
ΚΑΙ ΤΑ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΜΕΝΑ ΔΟΛΩΜΑΤΑ
ΣΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ
ΤΟΥ ΕΒΡΟΥ**

ΜΑΡΤΙΟΣ-ΜΑΙΟΣ 2022

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	2
Abstract.....	2
Ευχαριστίες.....	2
Εισαγωγή.....	3
Περιγραφή της δράσης.....	3
Υλοποίηση της δράσης.....	5
Συμπεράσματα.....	9
Παράρτημα φωτογραφιών της ενημερωτικής δράσης.....	11

Ελευθεριάδου Α., Καψάλης Ε., Σκαρτσή Θ. 2022. Ενημερωτική δράση για τον ασπροπάρη και τα δηλητηριασμένα δολώματα στα Δημοτικά σχολεία του Έβρου. Τεχνική αναφορά. WWF Ελλάς και Εταιρεία Προστασίας Βιοποικιλότητας της Θράκης, Δαδιά – Σουφλί. (σελ. 18).

Περίληψη

Η ενημερωτική δράση «Ζωή για τον ασπροπάρη» έλαβε χώρα σε συνεργασία με τα Δημοτικά Σχολεία του Έβρου που βρίσκονται στις ορεινές και ημι-ορεινές περιοχές του νομού την άνοιξη 2022. Ο στόχος της δράσης ήταν η ενημέρωση των μαθητών για τους γύπες με έμφαση στον απειλούμενο ασπροπάρη, καθώς και στα δηλητηριασμένα δολώματα που αποτελούν την κύρια απειλή για τους γύπες, άλλα είδη της άγριας πανίδας, αδέσποτα και οικόσιτα θηλαστικά. Η δράση απαρτιζόταν από μία παρουσίαση για τη βιολογία και τις απειλές του ασπροπάρη και ένα διαδραστικό παιχνίδι που βοηθά στην κατανόηση των κινήτρων και των επιπτώσεων από τη χρήση των δηλητηριασμένων δολωμάτων και διαρκούσε συνολικά δυο διδακτικές ώρες. Συνολικά συμμετείχαν 19 σχολεία και 534 μαθητές μέσω 13 διαδικτυακών και 6 δια ζώσης συναντήσεων. Παρότι οι δια ζώσης συναντήσεις υπερτερούν σε πλεονεκτήματα, ωστόσο και οι διαδικτυακές, παρά την παρουσία τεχνικών προβλημάτων σε κάποιες περιπτώσεις, υλοποιήθηκαν επιτυχώς με τη συνδρομή, το ενδιαφέρον και την φροντίδα των εκπαιδευτικών. Κρίνεται σημαντικό να συνεχίζονται ενημερωτικές δράσεις στα σχολεία, καθώς η φύση της Θράκης χρειάζεται τη στήριξη των μελλοντικών γενιών.

Abstract

The action “Life for the Egyptian vulture” aimed at raising awareness, was carried out during spring 2022 in the collaboration with Primary Schools located in mountainous and semi-mountainous areas of Evros Regional Unit. The scope of the action was to get pupils acquainted with vultures, especially with the endangered Egyptian vulture, learn about the problem of poison baits that is considered as the greatest threat to vultures along with other animals wild and domestic. At each school, the action lasted 2 hours and comprised a presentation that helped children to comprehend the circle of life and death causes of the Egyptian vulture and an interactive game that explained main drivers and consequence of illegal poison bait use. In total, 19 primary schools and 534 children participated through 13 online and 6 live meetings. Although face to face meetings seem to have an advantage, the online ones, even having technical issues in some cases, were successful with the contribution, care and interest of teachers. The nature of Thrace needs support of future generation, thus it is crucial to continue actions of awareness-raising at schools.

Ευχαριστίες

Ευχαριστούμε θερμά τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Έβρου για τη συνεργασία, τους διευθυντές και τις διευθύντριες των Δημοτικών σχολείων που αποδέχτηκαν την πρόσκληση για τη συμμετοχή του σχολείου τους στην ενημερωτική δράση, καθώς και όλους τους εκπαιδευτικούς που υποστήριξαν την υλοποίηση της και φυσικά τους μαθητές και τις μαθήτριες για την ενεργή συμμετοχή τους. Ευχαριστούμε τους συνεργάτες του WWF Ελλάς Ροδούλα Καραμπάτσα και Μάριο Βόντα για τον σχεδιασμό και την κατασκευή του διαδραστικού επιτοίχιου παιχνιδιού, καθώς και τους εθελοντές του European Solidarity Corps για την προετοιμασία των υλικών του παιχνιδιού (Monica Vidal, Catarina Silva, Leonie Wagner).

Εισαγωγή

Η ενημερωτική δράση «Ζωή για τον ασπροπάρη» είχε ως στόχο την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των μαθητών των Δημοτικών Σχολείων του Έβρου για τον ασπροπάρη εστιάζοντας στην κύρια απειλή του, τη δηλητηρίαση εξαιτίας της παράνομης χρήσης των δηλητηριασμένων δολωμάτων. Ο ασπροπάρης είναι απειλούμενο είδος, καθώς στην Ελλάδα υπάρχουν μόνο 5 ζευγάρια και μάλιστα όλα τους στη Θράκη, για αυτό και επιλέχθηκε να τον γνωρίσουν οι μαθητές, παρότι θύματα δηλητηρίασης είναι και άλλα είδη γυπών, αρπακτικών πουλιών, καθώς και άγριων, αδέσποτων και οικοσίτων θηλαστικών.

Η δράση έλαβε χώρα σε συνεργασία με τα Δημοτικά Σχολεία του Έβρου που γεωγραφικά εντοπίζονται στις ορεινές και ημι-ορεινές περιοχές του νομού, από την Άνθεια έως το Διδυμότειχο, όπου οι γύπες μετακινούνται καθημερινά για να βρουν την τροφή τους.

Η παρουσίαση και το διαδραστικό παιχνίδι δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού προγράμματος LIFE16 NAT/BG/000874¹ με τίτλο: «Επείγουσα δράση για την ενδυνάμωση του βαλκανικού πληθυσμού του Ασπροπάρη και τη διασφάλιση της μεταναστευτικής του διαδρομής», ενώ η υλοποίηση στα σχολεία έλαβε χώρα στο πλαίσιο του προγράμματος “Fighting poisoning – reducing vulture (and other scavengers and predators) mortality due to the use of poison baits and lead ammunition across the Mediterranean (Mediterranean Anti-Poisoning Project - MAPP)” που χρηματοδοτείται από το Vulture Conservation Foundation και το MAVA Foundation. Η δράση υλοποιήθηκε από συνεργάτες της Εταιρείας Προστασίας Βιοποικιλότητας της Θράκης και του WWF Ελλάς.

Περιγραφή της δράσης

Η ενημερωτική δράση «Ζωή για τον ασπροπάρη» αποτελείται από δύο μέρη που αντιστοιχούν σε δύο διδακτικές ώρες. Η δράση περιλαμβάνει **μία παρουσίαση** για τη βιολογία του ασπροπάρη και την κατάσταση του πληθυσμού του στην Ελλάδα και αναλύονται οι άμεσες/έμμεσες φυσικές και μη, απειλές του είδους, καθώς και οι τρόποι αντιμετώπισής τους. Στη δεύτερη διδακτική ώρα οι μαθητές συμμετέχουν σε **ένα διαδραστικό παιχνίδι** στο οποίο καλούνται να τοποθετηθούν οι ίδιοι στο θέμα των δηλητηριασμένων δολωμάτων κατανοώντας τα αίτια και τις επιπτώσεις της παράνομης χρήσης τους.

Στην παρουσίαση οι μαθητές γνωρίζουν τη ζωή του ασπροπάρη, τις διατροφικές του συνήθειες, το ταξίδι του από την Αφρική προς την Ελλάδα που ξεκινάει τους ανοιξιάτικους μήνες (Μάρτιο-Απρίλιο) με σκοπό την αναπαραγωγή του. Μαζί με τον ασπροπάρη μαθαίνουν και για τους άλλους γύπες της περιοχής και κατανοούν τη λειτουργία τους στο οικοσύστημα ως πτωματοφάγα πουλιά που δρουν ως «καθαριστές» της φύσης και έχουν την εύνοια του ανθρώπου για αυτήν τους την χρησιμότητα.

Εξηγούνται οι κύριες απειλές του ασπροπάρη όπως είναι η μείωση της τροφής του, το παράνομο κνήγι, οι κίνδυνοι θανάτωσης του κατά την επαφή του με ηλεκτροφόρα καλώδια και η

¹ <https://www.lifeneophron.eu/>

πρόσκρουσή του σε ανεμογεννήτριες, απειλές που αφορούν και τους υπόλοιπους γύπες. Μία φυσική απειλή για τον ασπροπάρη, είναι ο κίνδυνος πνιγμού που αντιμετωπίζουν ιδίως τα νεαρά άτομα κατά την πρώτη τους μετανάστευση, όταν διασχίζουν τη Μεσόγειο Θάλασσα. Μείζονος αν και έμμεση απειλή, αποτελούν τα δηλητηριασμένα δολώματα (κοινώς φόλες) που τοποθετεί ο άνθρωπος με στόχο τα θηλαστικά ζώα που προκαλούν ζημιές στο κτηνοτροφικό και αγροτικό κεφάλαιο. Μερικά από αυτά τα ζώα στόχοι-θύματα δηλητηριασμένων δολωμάτων είναι η αλεπού, το κουνάβι, ο λύκος, ο ασβός, οι σκύλοι, που καταναλώνουν το δηλητηριασμένο δόλωμα, θανατώνονται και με τη σειρά του ο ασπροπάρης όπως και άλλα πτωματοφάγα πουλιά και άλλα (σαρκοφάγα) ζώα δηλητηριάζονται και αυτά καταναλώνοντας τα ήδη δηλητηριασμένα νεκρά θηλαστικά.

Συζητούνται τα κίνητρα που έχει ο άνθρωπος ώστε να οδηγηθεί στη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων, καθώς και οι επιπτώσεις της χρήσης τους στην πανίδα και την ανθρώπινη υγεία. Οι μαθητές μαθαίνουν για τους ορθούς τρόπους αντιμετώπισης και προφύλαξης του κτηνοτροφικού και αγροτικού κεφαλαίου από επιθέσεις άγριων ζώων όπως είναι η τοποθέτηση ηλεκτρικής περίφραξης, οι σκύλοι κατάλληλης ράτσας για φύλαξη, η τοποθέτηση ειδικών απωθητικών φρακτών με κόκκινα σημαιάκια για την αποτροπή των λύκων κ.α. Τέλος, τονίζεται ότι η πρακτική της χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων είναι παράνομη και αποτελεί περιβαλλοντικό έγκλημα. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση και χρόνος στο σκέλος της παρουσίασης που αφορά στα δηλητηριασμένα δολώματα, καθώς αυτό είναι και το θέμα του διαδραστικού παιχνιδιού που έπεται.

Στη διάρκεια της παρουσίασης επικουρικά χρησιμοποιήθηκαν βίντεο² για την καλύτερη κατανόηση και τη διατήρηση του ενδιαφέροντος των μαθητών, με θέματα όπως η χρήση εργαλείου (πέτρα) από τον ασπροπάρη για να καταναλώσει το εσωτερικό του αυγού της στρουθοκαμήλου, ζωντανή σύνδεση από τοποθετημένη κάμερα σε φωλιά του ασπροπάρη και επίσης ένα βίντεο χωρίς λόγια με τη ζωή του ασπροπάρη, προϊόν του προγράμματος LIFE16 NAT/BG/000874.

Το **διαδραστικό παιχνίδι** είναι επιτοίχιο και στοχεύει στην κατανόηση των αιτιών και των κινήτρων της τοποθέτησης δηλητηριασμένων δολωμάτων από τους ανθρώπους. Γνωστοποιούνται οι επιπτώσεις της παράνομης χρήσης τους τόσο στον ασπροπάρη όσο και στα υπόλοιπα πτηνά και θηλαστικά που θανατώνονται. Ακόμη εμπεδώνονται οι κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις που πλήττουν τους κατοίκους και επαγγελματίες της περιοχής από τα δηλητηριασμένα δολώματα. Το παιχνίδι αποτελείται από ένα μουσαμά διαστάσεων 180X120 εκ. που απεικονίζει την αλυσίδα δηλητηρίασης μέσω της λειτουργίας ενός δέντρου (Εικόνες 1, 2). Στις ρίζες υπάρχουν ποτιστήρια όπου αναγράφονται τα συχνότερα θηλαστικά ζώα-στόχοι για εξόντωση με δηλητηριασμένα δολώματα, όπου οι μαθητές καλούνται να τοποθετήσουν ξύλινες φηγούρες χρηστών που έχουν κίνητρο να σκοτώσουν αυτά τα ζώα δηλητηριάζοντας έτσι τις ρίζες του δέντρου. Στα κλαδιά του δέντρου τοποθετούνται ξύλινα «επικίνδυνα» μήλα, πάνω στα οποία οι μαθητές καταγράφουν τις επιπτώσεις της χρήσης των δηλητηριασμένων δολωμάτων. Τέλος, στον «Δεκάλογο των δηλητηριασμένων δολωμάτων» οι μαθητές καλούνται να αποτυπώσουν λύσεις ή μέτρα που μπορούν να ληφθούν για να μειωθεί αυτό το φαινόμενο.

² <https://www.youtube.com/watch?v=MWr3iyOOI1I>
<https://www.youtube.com/watch?v=Ga5Ox6bovK0>
<https://www.lifeneophron.eu/>

Εικόνες 1, 2. Επιτοίχιο παιχνίδι και επιμέρους υλικά του παιχνιδιού.

Αναλόγως του αριθμού των μαθητών ανά τάξη και προκειμένου το παιχνίδι να ολοκληρωθεί σε μια διδακτική ώρα, αυτοί χωρίζονται σε τρεις ομάδες. Σε μεγάλο αριθμό μαθητών, χωρίζονται σε τρεις ομάδες για τις ρίζες, τα κλαδιά και τον δεκάλογο και μετά η κάθε ομάδα παρουσιάζει στους υπόλοιπους τα αποτελέσματα. Σε μικρό αριθμό μαθητών, χωρίζονται σε δυο ομάδες για τις ρίζες και τα κλαδιά, παρουσιάζουν τα αποτελέσματα και μετά όλοι μαζί συμβάλουν στη συμπλήρωση του δεκάλογου. Το επιτοίχιο παιχνίδι σχεδιάστηκε για να επαναχρησιμοποιείται, καθώς αποτελείται από καλά και ανθεκτικά υλικά ώστε να μην φθείρονται από τη χρήση, ενώ τα μήλα μπορούν να καθαρίζονται από τα κείμενα και να ξαναγράφονται. Για αυτό τον λόγο, το επιτοίχιο παιχνίδι παραχωρήθηκε δωρεάν στα σχολεία που συμμετείχαν μαζί με οδηγίες χρήσης προκειμένου να επαναχρησιμοποιηθεί τις επόμενες χρονιές από τους εκπαιδευτικούς. Σε κάποια σχολεία, ο μουσαμάς παρέμεινε αναρτημένος σε κεντρικό σημείο του κτιρίου, οπτικά προσβάσιμος από όλους τους μαθητές. Το παιχνίδι προτείνεται για μαθητές Ε' και ΣΤ' των Δημοτικών Σχολείων, καθώς το φαινόμενο των δηλητηριασμένων δολωμάτων είναι ίσως περίπλοκο για μικρότερες ηλικίες. Παρόλα αυτά υπήρχε συμμετοχή και από μικρότερες τάξεις που οι μαθητές τους κατάφεραν να κατανοήσουν τουλάχιστον τις βασικές έννοιες με τη βοήθεια των δασκάλων.

Υλοποίηση της δράσης

Η υλοποίηση της δράσης έλαβε χώρα μεταξύ Μαρτίου-Μαΐου 2022 βάσει προγράμματος που καταρτίστηκε σε συνεργασία με τα Δημοτικά Σχολεία τα οποία έλαβαν λεπτομερή περιγραφή της δράσης και αποδέχτηκαν τη συνεργασία. Από τα 21 σχολεία που καλέστηκαν, συμμετείχαν **19 σχολεία** από τον κεντρικό και νότιο Έβρο (Χάρτης 1). Στα 19 σχολεία φοιτούν μαθητές που διαβιούν μαζί με τις οικογένειές τους στις ορεινές και ημι-ορεινές περιοχές ή τις πεδινές περιοχές που συνορεύουν με τους πρόποδες της οροσειράς της Ροδόπης, όπως αυτή «σβήνει» στον νομό

Έβρου. Σε αυτή την περιοχή διαβιούν οι γύπες και άλλα σημαντικά αρπακτικά πουλιά όπου φωλιάζουν ή αναζητούν την τροφή τους.

Χάρτης 1. Τα 19 Δημοτικά Σχολεία του Έβρου που συμμετείχαν στη δράση «Ζωή για τον ασπροπάρη».

Δόθηκε επιλογή στα σχολεία αν επιθυμούν την υλοποίηση της δράσης μέσω διαδικτυακής συνάντησης ή φυσικής παρουσίας στη σχολική μονάδα, λόγω των αυστηρών μέτρων για την πανδημία covid-19. Στις δια ζώσης ενημερώσεις, τηρήθηκαν όλα τα πρωτόκολλα για τον covid-19, όπως τεστ covid και ανάρτηση στην πλατφόρμα των επισκεπτών των σχολικών μονάδων.

Κατά την υλοποίηση της δράσης, ακολουθήθηκαν όλοι οι κανόνες για την προστασία των προσωπικών δεδομένων των μαθητών, ενώ στη φωτογραφική αποτύπωση δεν εμφανίζονται τα πρόσωπα των μαθητών. Για τις ανάγκες των φωτογραφιών όλων των συμμετεχόντων, διανεμήθηκαν στους μαθητές σχέδια μασκών από γύπες που ζωγράφισαν οι ίδιοι και κάλυψαν με αυτές τα πρόσωπά τους.

Στις διαδικτυακές ενημερώσεις, η υλοποίηση του διαδραστικού επιτοίχιου παιχνιδιού ήταν στην επιλεκτική ευχέρεια του κάθε σχολείου. Αν οι εκπαιδευτικοί επιθυμούσαν να παίξουν το παιχνίδι μόνοι τους με τους μαθητές, υποστηρίχθηκαν με βοηθητικό ενημερωτικό υλικό επιπλέον των οδηγιών του παιχνιδιού.

Συνολικά συμμετείχαν **534 μαθητές** από διάφορες τάξεις των 19 Δημοτικών Σχολείων (Πίνακας 1). Σε 8 σχολεία οι συμμετέχοντες φοιτούσαν στις τάξεις Ε' και ΣΤ', σε ένα σχολείο στην ΣΤ', σε ένα σχολείο στην Ε', σε ένα σχολείο στις τάξεις Γ', Δ', Ε' και ΣΤ' και σε 8 σχολεία, συμμετείχαν μαθητές όλων των τάξεων είτε έπειτα από προτροπή των εκπαιδευτικών είτε επειδή ο συνολικός αριθμός των μαθητών του σχολείου ήταν πολύ μικρός. Οι μαθητές των μικρότερων τάξεων υποστηρίζονταν και από τους εκπαιδευτικούς για την κατανόηση των πιο βασικών μηνυμάτων της δράσης. Τα περισσότερα σχολεία συμμετείχαν διαδικτυακά λόγω της πανδημίας, με 13 σχολεία να

έχουν επιλέξει τη διαδικτυακή και 6 σχολεία τη δια ζώσης συμμετοχή. Η πλατφόρμα της διαδικτυακής σύνδεσης οριζόταν από τους εκπαιδευτικούς και προηγείτο δοκιμή για επίλυση τυχόν προβλημάτων.

Η συνδρομή των εκπαιδευτικών στην υλοποίηση των διαδικτυακών ενημερώσεων ήταν καίρια και πολύ βοηθητική στη φάση της παρουσίασης, των ερωτήσεων προς και από τους μαθητές, της συζήτησης μετά την παρουσίαση και φυσικά στη φάση της υλοποίησης του διαδραστικού παιχνιδιού. Από τα 13 σχολεία που συμμετείχαν στις διαδικτυακές ενημερώσεις, τα 6 επέλεξαν να παίξουν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί το παιχνίδι με τους μαθητές τους χωρίς τη διαδικτυακή παρουσία των οργανωτών.

Πίνακας 1. Κατάλογος σχολείων, αριθμός μαθητών, τάξεις και τρόπος υλοποίησης ενημερωτικής δράσης.

Α/Α	ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	Αριθμός μαθητών	Τάξεις	Τρόπος υλοποίησης ενημερωτικής δράσης	
				Διαδικτυακά	Δια ζώσης
1	2 ^ο ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	28	Ε' & ΣΤ'	1	
2	3 ^ο ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	16	ΣΤ'	1	
3	5 ^ο ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	61	Ε' & ΣΤ'	1	
4	ΜΕΤΑΞΑΔΩΝ	38	Όλες οι τάξεις	1	
5	ΛΑΒΑΡΩΝ	28	Όλες οι τάξεις	1	
6	ΑΣΠΡΟΝΕΡΙΟΥ	7	Όλες οι τάξεις	1	
7	ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΟ ΜΕΓΑΛΟΥ ΔΕΡΕΙΟΥ	32	Όλες οι τάξεις	1	
8	ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΟ ΡΟΥΣΣΑΣ	17	Όλες οι τάξεις		1
9	ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΟ ΣΙΔΗΡΟΧΩΡΙΟΥ	5	Όλες οι τάξεις	1	
10	ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΟ ΑΓΡΙΑΝΗΣ	15	Ε' & ΣΤ'	1	
11	ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΟ ΣΙΔΗΡΟΥΣ	25	Όλες οι τάξεις		1
12	1 ^ο ΣΟΥΦΛΙΟΥ	49	Ε' & ΣΤ'		1
13	2 ^ο ΣΟΥΦΛΙΟΥ	25	Ε' & ΣΤ'	1	
14	ΤΥΧΕΡΟΥ	57	Γ', Δ', Ε', ΣΤ'		1
15	1 ^ο ΦΕΡΡΩΝ	10	Ε'	1	
16	2 ^ο ΦΕΡΩΝ	28	Ε' & ΣΤ'		1
17	3 ^ο ΦΕΡΩΝ	38	Ε' & ΣΤ'	1	
18	ΑΝΘΕΙΑΣ	33	Ε' & ΣΤ'		1
19	ΑΒΑΝΤΑ	22	Όλες οι τάξεις	1	
	ΣΥΝΟΛΟ	534		13	6

Από τις διαδικτυακές δράσεις διαπιστώθηκαν αρκετές ελλείψεις στα σχολεία από υλικό-τεχνικό εξοπλισμό. Σε κάποια σχολεία δεν υπάρχει βιντεοπροβολέας και ηχεία ή τα θρανία ήταν σε μακρινή απόσταση σε σχέση με το διαθέσιμο μικρόφωνο με αποτέλεσμα να καθιστά δύσκολη την επικοινωνία και με τους εκπαιδευτικούς να πρέπει να επαναλάβουν τις ερωτήσεις και τοποθετήσεις των μαθητών προκειμένου να ακουστεί η ερώτηση στο μικρόφωνο του φορητού υπολογιστή. Οι μικρής διάρκειας καθυστερήσεις στην εικόνα, στον ήχο ή και διακοπές στον ήχο λόγω κακής διαδικτυακής σύνδεσης ήταν σύνηθες φαινόμενο. Διαπιστώθηκε ότι είναι σημαντικό τη σημερινή εποχή τα σχολεία να διαθέτουν επαρκή υλικοτεχνικό εξοπλισμό για να εξοικειώνονται οι μαθητές με τη διαδικτυακή επικοινωνία, ώστε να είναι έτοιμοι να ανταπεξέλθουν στις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις της απαιτητικής μας εποχής.

Ένα από τα πλεονεκτήματα της διαδικτυακής δράσης είναι ότι οι μαθητές είχαν τη δυνατότητα να συνεργαστούν και να αλληλεπιδράσουν με εξωσχολικούς επισκέπτες και σε μία ζωντανή σύνδεση. Μάλιστα την εποχή της πανδημίας που έχουν ήδη την εμπειρία των διαδικτυακών μαθημάτων, τους δόθηκε η ευκαιρία να αντιληφθούν ότι μπορούν να παίξουν ακόμη και ένα παιχνίδι εξ αποστάσεως. Σε κάποιες περιπτώσεις το ενδιαφέρον των μαθητών ήταν μεγαλύτερο λόγω της καινοτομίας της διαδικτυακής σύνδεσης σε σχέση με τις φυσικές επισκέψεις που είχαν συνηθίσει έως και πριν την πανδημία. Έτσι γνώρισαν και μία ακόμη ψηφιακή δυνατότητα αυτή της απομακρυσμένης διαδραστικής ενημέρωσης και άνοιξαν τους ορίζοντές τους. Επιπλέον παρατηρήθηκε ότι κάποιοι μαθητές αισθανόντουσαν πιο άνετα που ήταν με τους δασκάλους τους και οι οργανωτές επικουρικά στην κάμερα, επομένως η διαδικασία συνέβαινε μεταξύ τους, που ενισχύει την σχέση εκπαιδευτικού-μαθητή με τη δική μας συμβολή. Τέλος σημαντικό πλεονέκτημα της διαδικτυακής υλοποίησης της δράσης είναι και η μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος που εκπέμπει σημαντικό μήνυμα στους μαθητές για την προστασία του περιβάλλοντος.

Σαφώς είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η δια ζώσης συνεργασία και επικοινωνία πλεονεκτεί έναντι της διαδικτυακής, καθώς η φυσική αλληλεπίδραση είναι ανεκτίμητη και εν μέσω πανδημίας υπάρχει μεγάλη έλλειψη αυτής. Η διαπροσωπική επαφή με τους μαθητές και η ευκολότερη διαπεραίωση του παιχνιδιού σαφώς ευνοούνται.

Το ενδιαφέρον των μαθητών για τη δράση διαπιστώθηκε πως είναι ίσως ανεξάρτητο της διαδικτυακής ή δια ζώσης σύνδεσης, καθώς εξαρτάται κυρίως από το κίνητρο που δίνουν οι ίδιοι οι δάσκαλοι κατά τη διάρκεια της ενημέρωσης των μαθητών και την προετοιμασία που έχουν κάνει με τους μαθητές τους πριν την υλοποίηση της δράσης. Φυσικά εξαρτάται και από τη διάθεση των μαθητών, την κούραση τους από τυχόν προηγούμενες διδακτικές ώρες και από την περιβαλλοντική παιδεία που έχουν κυρίως από το σχολικό αλλά και από το οικογενειακό τους περιβάλλον.

Οι διαφορές στο επίπεδο των γνώσεων των μαθητών για τον ασπροπάρη και τις απειλές του ήταν μεγάλες από σχολείο σε σχολείο και εξαρτιόνταν σημαντικά από την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών και τις συζητήσεις που είχαν προηγηθεί στην τάξη. Διαπιστώθηκε επίσης, ότι οι μαθητές που είχαν επισκεφθεί το Κέντρο Ενημέρωσης και το Παρατηρητήριο στη Δαδιά σε σχέση με άλλους που δεν το είχαν επισκεφθεί, είχαν περισσότερες πιθανότητες να γνωρίζουν τον ασπροπάρη ή τους άλλους γύπες όπως και μερικές πληροφορίες για αυτούς.

Η ανατροφοδότηση που είχαμε από τους δασκάλους και από τους ίδιους τους μαθητές ήταν πολύ θετική. Αναφέρθηκε ότι στα δύσκολα χρόνια της πανδημίας όπου είχαν παύσει οι εξωσχολικές δράσεις, αυτή ήταν μία αρχή που έδωσε μία διαφορετική νότα στην σχολική καθημερινότητα και ένα κίνητρο για τη συνέχισή τους. Μερικοί μαθητές ήταν τόσο ενθουσιασμένοι αναμένοντας τη δράση που είχαν κάνει προεργασία και στο σπίτι. Επίσης μερικά σχολεία με αφορμή τη δράση διοργάνωσαν εκδρομή μετά την υλοποίηση της δράσης στο Κέντρο Ενημέρωσης και το Παρατηρητήριο Δαδιάς, ώστε να υπάρξει μία ομαλή μετάβαση από τη θεωρία στην πράξη.

Συμπεράσματα

Η ενημερωτική δράση κρίνεται επιτυχής ως προς τη συμμετοχή των σχολείων, καθώς τα 19 από τα 21 σχολεία που προσκλήθηκαν, δέχτηκαν να λάβουν μέρος. Από τον αρχικό αριθμό των 582 μαθητών που δήλωσαν οι εκπαιδευτικοί κατά τη διάρκεια της οργάνωσης της δράσης, τελικώς συμμετείχαν 534 μαθητές (92%).

Οι δια ζώσης δράσεις είναι σαφώς αναντικατάστατες, ωστόσο και οι διαδικτυακές δράσεις διατηρούν πλεονεκτήματα, όπως μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και εξοικείωση των μαθητών με ψηφιακές μεθόδους επικοινωνίας πέραν της τηλεκπαίδευσης. Για αυτό τον λόγο, κρίνεται σημαντικό να λαμβάνουν χώρα, όταν οι συνθήκες δεν επιτρέπουν τη φυσική παρουσία, όπως η πανδημία. Επομένως είναι προτιμότερο να βελτιωθούν μειονεκτήματα των διαδικτυακών συναντήσεων, όπως τα τεχνικά προβλήματα αντί να σταματούν ή να αναβάλλονται οι ενημερωτικές/εκπαιδευτικές δράσεις στα σχολεία.

Οι εκπαιδευτικοί συνεργάστηκαν άψογα με τους οργανωτές της ενημερωτικής δράσης, προετοιμάζοντας τους μαθητές, τις μάσκες τους και τα χαρτόνια με την ονομασία του σχολείου και άλλα μηνύματα. Διευκόλυναν τις διαδικτυακές συναντήσεις που παρά τις δοκιμές, κάποιες παρουσίασαν προβλήματα λόγω κακής σύνδεσης ή ελλείψεων υλικοτεχνικού εξοπλισμού. Επίσης, οργάνωσαν πολύ καλά και τις δια ζώσης συναντήσεις, έχοντας προετοιμάσει κατάλληλα τους χώρους για την παρουσίαση και το παιχνίδι.

Οι εκπαιδευτικοί έδειξαν ενθουσιασμό και ανταπόκριση για την υλοποίηση της ενημερωτικής δράσης, αναγνωρίζοντας την σπουδαιότητα του φαινομένου της παράνομης χρήσης των δηλητηριασμένων δολωμάτων που δυστυχώς ταλανίζει την περιοχή μας, η οποία περιλαμβάνει πλήθος περιοχών του δικτύου Natura 2000 όπου οι γύπες και τα αρπακτικά πουλιά αποτελούν είδη χαρακτηρισμού και προστατεύονται από την Ευρωπαϊκή και Ελληνική νομοθεσία. Αρκετοί δε είχαν ήδη οργανώσει επίσκεψη του σχολείου τους στο Κέντρο Ενημέρωσης και το Παρατηρητήριο του δάσους Δαδιάς και η ενημερωτική μας δράση εκλήφθηκε ως μια καλή προετοιμασία των μαθητών πριν την επίσκεψή τους.

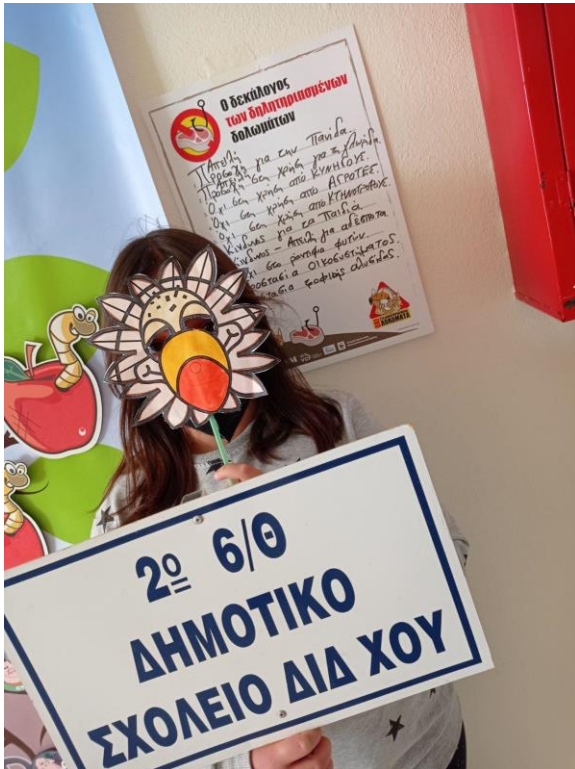
Οι εκπαιδευτικοί σχολίασαν θετικά την παρουσίαση που έγινε για τη ζωή του ασπροπάρη και την ποιότητα του διαδραστικού επιτοίχιου παιχνιδιού τόσο για τα υλικά κατασκευής όσο και για τον σχεδιασμό του παιχνιδιού. Τα σχόλια για το παιχνίδι τόσο από τους εκπαιδευτικούς όσο και από τους μαθητές ήταν πολύ θετικά, αξιολογώντας το παιχνίδι ως εύκολο και κατανοητό που βοηθά πολύ στην εμπέδωση δύσκολων εννοιών με απλό και ευχάριστο τρόπο.

Οι μαθητές είτε συμμετείχαν δια ζώσης είτε διαδικτυακά έδειξαν γενικά μεγάλο ενδιαφέρον για τη δράση. Συμμετείχαν ενεργά με ερωτήσεις και συζητήσεις. Μοιράστηκαν τις εμπειρίες και τις σκέψεις τους με προθυμία και ενθουσιασμό. Είναι πολύ σημαντικό να γίνονται τέτοιες δράσεις στα Δημοτικά Σχολεία για να ενισχύεται η παιδεία και στον τομέα της περιβαλλοντικής ενημέρωσης και εκπαίδευσης και να κατανοούνται δύσκολες έννοιες από μικρή ηλικία.

Η δράση έδωσε έναυσμα στους μαθητές να κοιτούν στον ουρανό και να ψάχνουν να βρουν ποιο πουλί είναι αυτό που πετάει όπως μας ενημέρωσαν οι εκπαιδευτικοί μετά τη δράση μας. Είναι απαραίτητο να υπάρχει συνέχεια σε παρόμοιες δράσεις για να είναι σε επαφή οι μαθητές με τη φύση και πέρα από το σχολικό περιβάλλον αλλά και για να καταφέρει να γίνει βίωμα η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση.

Με ερέθισμα απλές ερωτήσεις των παιδιών όπως «Τι θα γίνει αν εξαφανιστεί ο ασπροπάρης;» τίθεται προς συζήτηση ένα πολυσύνθετο ζήτημα που αφορά τη βιοποικιλότητα. Αναδεικνύεται η αναγκαιότητα συνεχούς επαφής των μαθητών με τη φύση, τόσο πρακτικά και βιωματικά όσο και θεωρητικά. Οι συζητήσεις που προκύπτουν στην τάξη με αφορμή μία ενημερωτική δράση σε συνδυασμό με ένα ευχάριστο παιχνίδι, είναι θεμελιώδεις ώστε να αντιληφθούν οι μαθητές δύσκολες έννοιες όπως η διατήρηση της βιοποικιλότητας.

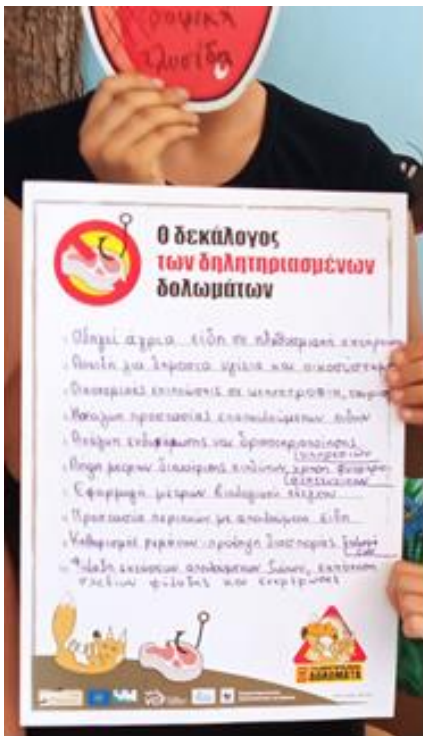
Παράρτημα φωτογραφιών της ενημερωτικής δράσης

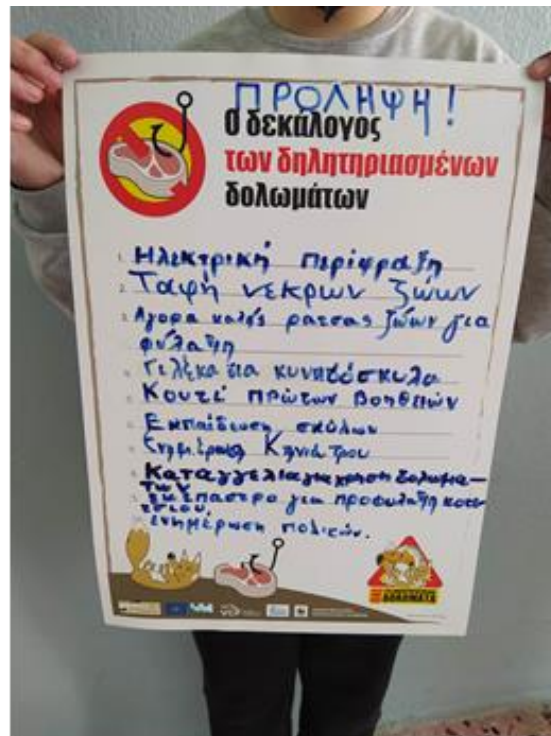
2^ο Δημοτικό Σχολείο Διδυμοτείχου

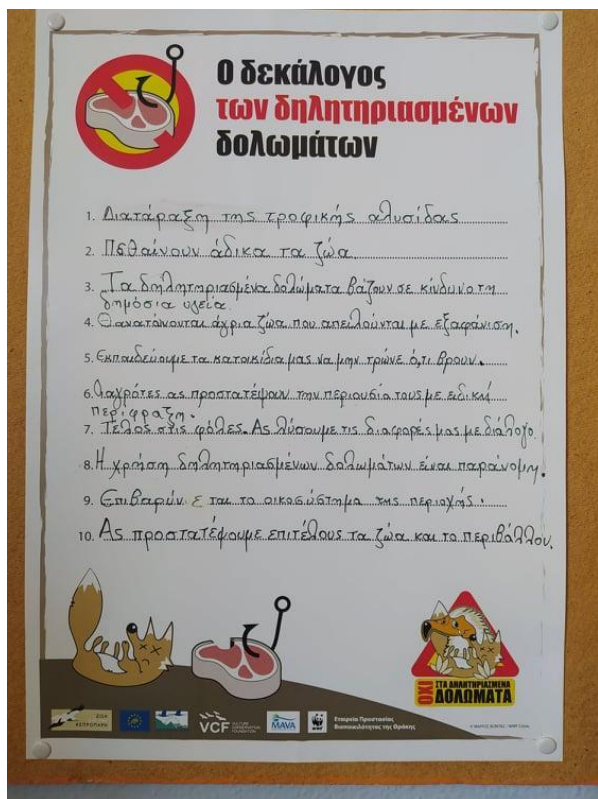
Μειονοτικό Δημοτικό Σχολείο Αγριάνης

Δημοτικό Σχολείο Ανθείας

2^ο Δημοτικό Σχολείο Σουφλίου

3^ο Δημοτικό Σχολείο Φερών

Μειονοτικό Δημοτικό Σχολείο Σιδηροχωρίου

Δημοτικό Σχολείο Λαβάρων

Μειονοτικό Δημοτικό Σχολείο Ρούσσας

1^ο Δημοτικό Σχολείο Φερών

Μειονοτικό Δημοτικό Σχολείο Ασπρονερίου

Μειονοτικό Δημοτικό Σχολείο Αγριάνης

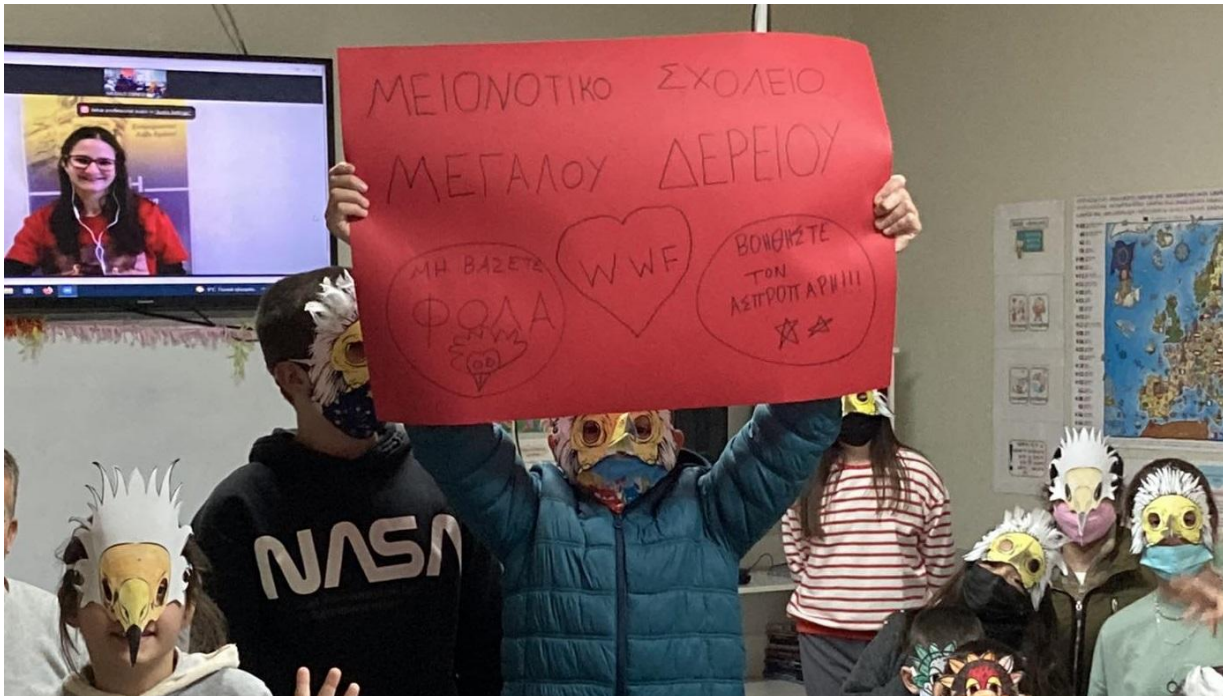
Μειονοτικό Δημοτικό Σχολείο Σιδηροχωρίου

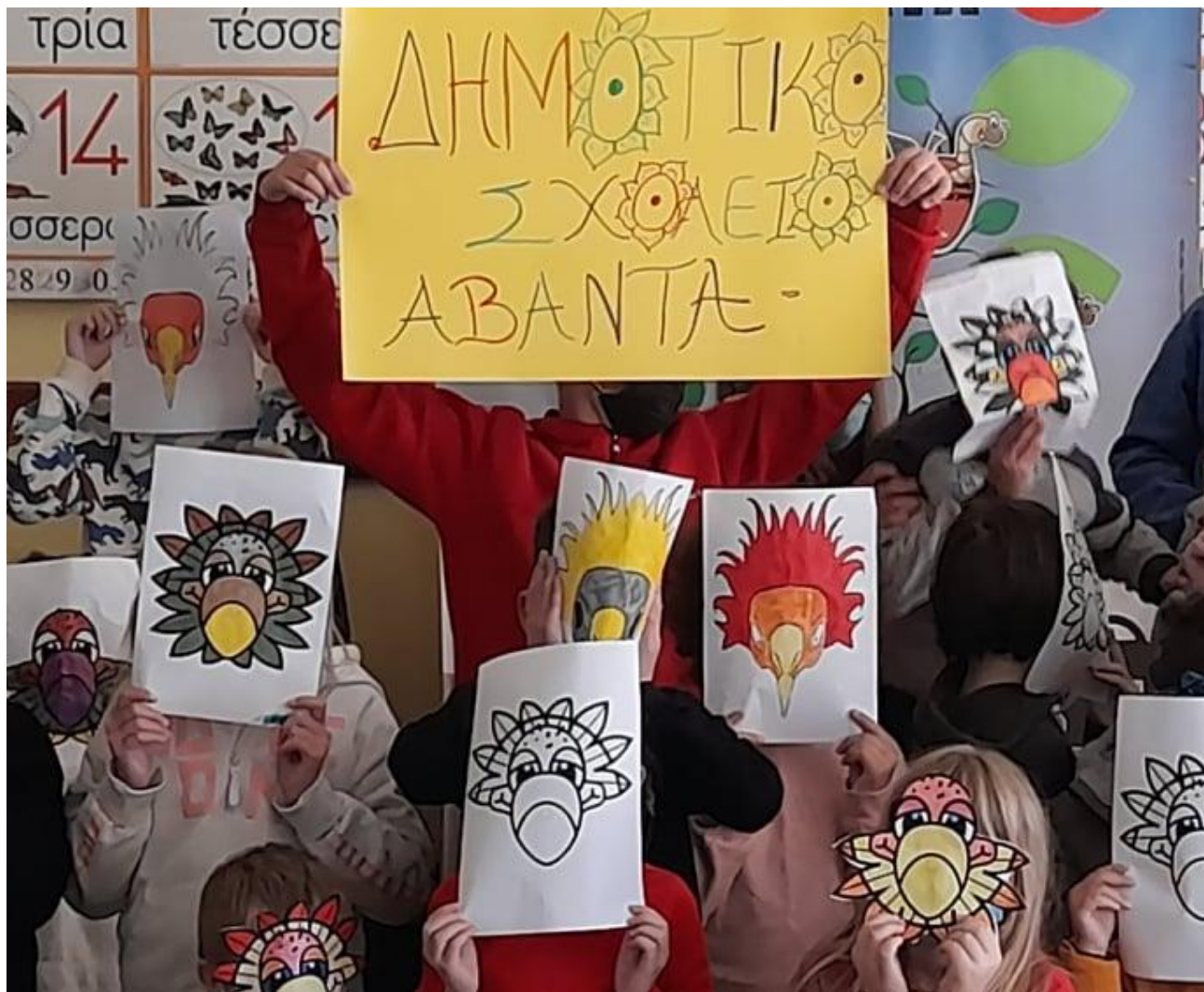
1^ο Δημοτικό Σουφλίου

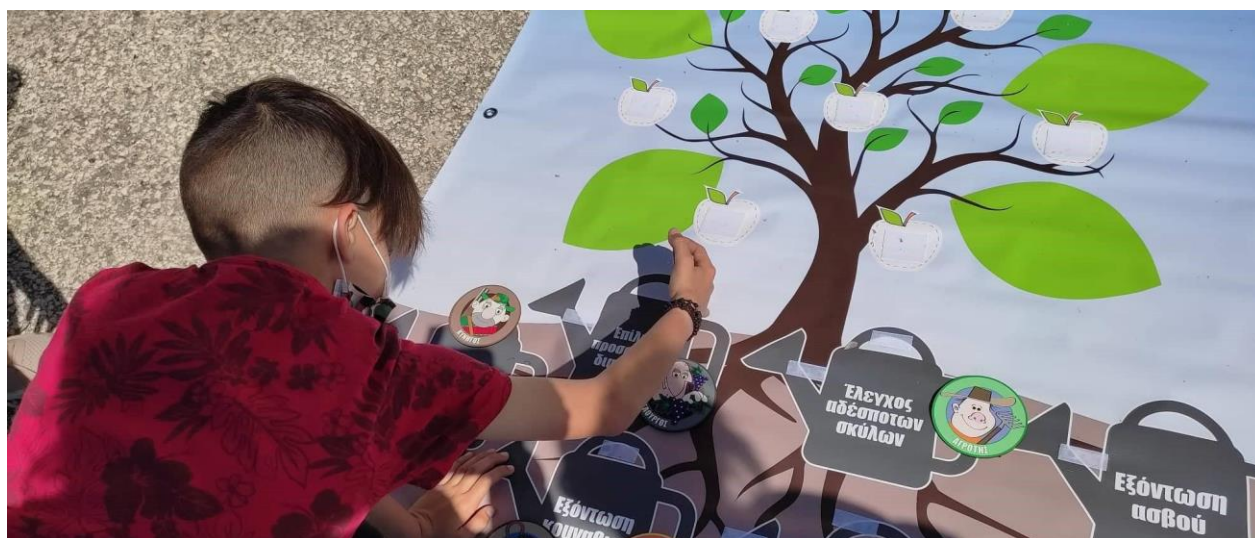
Μειονοτικό Δημοτικό Σχολείο Σιδηρούς

Μειονοτικό Δημοτικό Σχολείο Μ. Δερείου

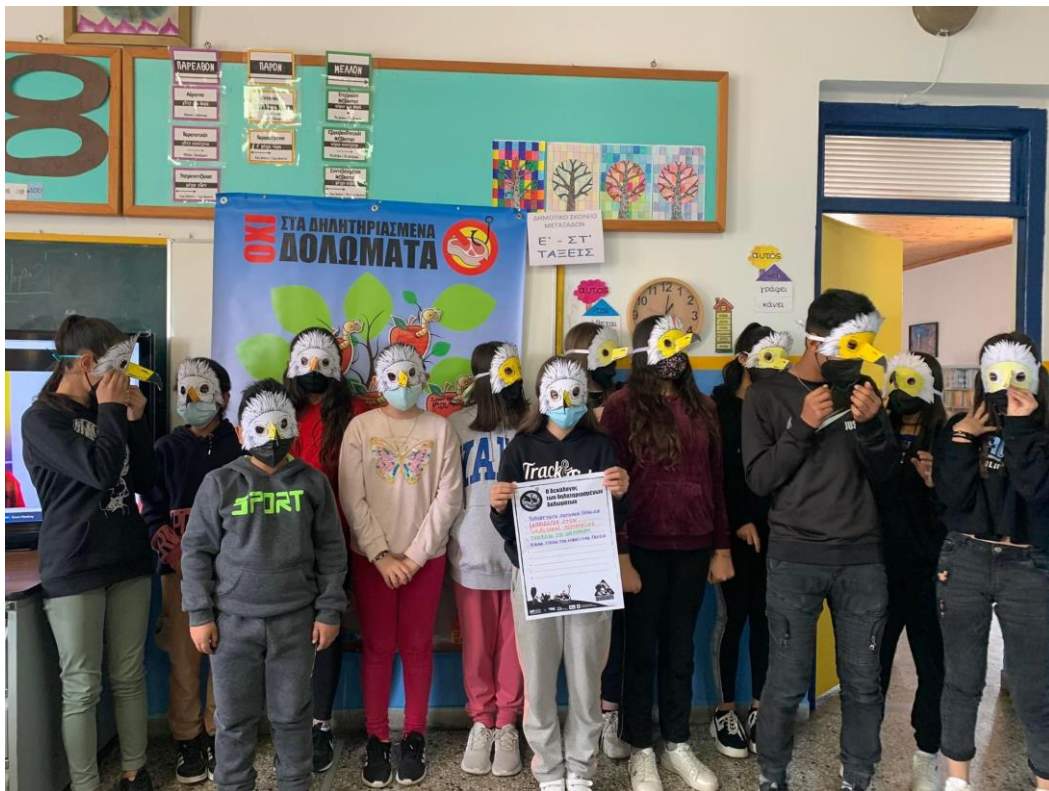
Δημοτικό Σχολείο Άβαντα

2^ο Δημοτικό Σχολείο Σουφλίου

Δημοτικό Σχολείο Τυχερού

Δημοτικό Σχολείο Μεταξάδων

2ο Δημοτικό Σχολείο Φερών

Δημοτικό Σχολείο Τυχερού

1ο Δημοτικό Σχολείο Σουφλίου